

Asia: Huvilamalliston tekijänoikeussuoja

Hakija: K

Annettu: 17.11.2020

Tiivistelmä

Huvilamallisto yksittäisistä rakennuksista erillisenä kokonaisuutena ei ollut siinä määrin itsenäinen ja omaperäinen teos, että se olisi saanut teos-suojaa. Huvilarakennusten suunnittelu- tai toteutusperiaatteet eivät sellaisenaan saa tekijänoikeussuojaa.

Tekijänoikeuslaki 1 §

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa kertoen O:n suunnitelleen vuonna 2013 hakijalle huvila- ja saunamökkimalliston. Hakijan mukaan mallisto on saanut runsaasti tunnustusta. Hakija on esittänyt, että mallistossa on voimakas ja erottuva muotokieli, joka luo uuden kokonaisvaikutelman vapaa-ajan rakennuksiin.
2. Hakija on lisäksi esittänyt, että mallisto koostuu useista eri kokoisista ja pohjaratkaisuiltaan erilaisista huviloista, joissa kaikissa toistuvat tietyt tyyppi-
piirteet, jotka ovat seuraavat (jäljempänä, ”tyyppi-
piirteet 1-9”): 1) rakennusten pitkät etu- ja takaseinät ovat lähtökohtaisesti kokonaan lasia, jolloin niistä avautuu poikkeuksellisen laaja näkymä. 2) Lasiseinien käyttö hirsirakennuksissa edellyttää erityisiä rakennusteknisiä ratkaisuja, joilla estetään hirren painumisesta aiheutuvat ongelmat, mm. lasin rikkoutuminen. 3) Huviloissa on poikkeuksellisen vähän hirttä, joka on sijoitettu näkyvimmin päätyrakenteisiin. 4) Taulumaiset päädyt ovat hirttä, mikä saa aikaan il-luusion tasakattoisuudesta, vaikka huviloissa on tosiasiassa harja- tai pulpettikatto.
3. 5) Huvilarakennusten sisätilat on suunniteltu mahdollisimman avariksi si-
joittamalla oleskelutilat, ruokailutila ja keittiö yhteen avoimeen tilaan. 6)

Pohjaratkaisuissa on hyödynnetty jaotteluja, jotka mahdollistavat rakennusten avautumisen ympäristön maisemaan ja luonnonvalon pääsyn rakennukseen: muun muassa kiintokalusteet on sijoitettu kelluville sisäseinille, jolloin ikkunanäkymä ei peity, sekä osassa mallistoa saunatilat on sijoiteltu lasiselle ulkoseinälle avaten näkymän lauteilta ympäristöön.

4. 7) Rakennusten väliovissa on käytetty tilaa säästäviä liukuovia. 8) Niissä rakennuksissa, joissa on takka, se on sijoitettu suoraan ikkunan eteen, jolloin takan äärellä voi samalla nauttia näkymästä suoraan luontoon. 9) Mikäli huvilan tai saunamökin tilaaja haluaa korvata jonkin osan lasisesta julkisivusta peittäväällä ratkaisulla, on tähän suunnitteluratkaisuna hirsirakennuksille epätyypillinen vaakarimoitettu umpiseinä, joko yläikkunalla tai ilman.
5. Hakija kysyy, nauttiiko huvilamallisto tai malliston rakennusten jotkin yllä mainitut piirteet teossuojaa?

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

6. Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Rakennusten ja piirustusten tekijänoikeussuojasta

7. Tekijänoikeuslain (TekijäL) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Teoslajeista mainitaan lainkohdassa esimerkkinä muun muassa rakennustaiteen tuote. Kirjallisena teoksena pidetään saman pykälän 2 momentin mukaan myös selittävää piirustusta.
8. Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tekijänoikeussuojaa saadakse rakennustaiteen tuotteen on yllettävä teostasoon eli ylitettävä teoskynnys. Tällä tarkoitetaan sitä, että rakennustaiteen tuotteen tulee olla tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.

9. Tekijänoikeus suojaa vain teokselle annettua ilmenemismuotoa. Kääntäen, tekijänoikeus ei suojaa esimerkiksi teoksessa esitettäviä tutkimustyön tuloksia, teoksen sisältämiä ideoita, periaatteita, tietoja tai teoksen aihetta. Kuka tahansa saa siten kirjoittaa esimerkiksi esitelmän hyödyntäen samoja tietoja kuin joku toinen henkilö omassa teoksessaan. Sanottu merkitsee myös sitä, että jos teoksen sisältö koostuu esimerkiksi tiedoista, vain ne teoksen osat, jotka on esitetty omaperäisellä ja yksilöllisellä tavalla ja yltyvät siten teostaan, saavat tekijänoikeussuojaa. Tekijänoikeus syntyy suoraan lain nojalla teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle tai henkilöille.
10. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi 1.12.2011 antamassaan ratkaisussa C-145/10 (Painer), että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.
11. Kansallisessa oikeuskäytännöstä korkein oikeus on käsitellyt rakennuspiirustusten tekijänoikeutta tuomiossaan 1988:4. Korkein oikeus totesi, että rakennuspiirustukset voivat saada suojaa tekijänoikeuslain 1 §:n 2 momentin mukaisina selittävinä piirustuksina, vaikka niiden mukaan tehty rakennus ei ilmenemismuodoltaan ylittäisikään teoskynnystä. Korkein oikeus lausui, että tullakseen suojatuiksi piirustusteosten oli osoitettava omaperäisyyttä. Kysymyksessä olevat rakennuspiirustukset olivat tavanomaisia rakennuspiirustuksia vailla omaperäisyyttä.
12. Korkeimman oikeuden ratkaisussa 1989:149 arkkitehdin suunnitteleman tyyppitalon ei katsottu nauttivan tekijänoikeussuojaa rakennustaiteen tuotteena, koska se ei arkkitehtonisilta elementeiltään eikä myöskään kokonaisuutena ollut riittävän itsenäinen ja omaperäinen.
13. Rakennuksia ja rakennuspiirustuksia koskevia tekijänoikeusneuvoston ratkaisuja ovat muun muassa TN 1999:3, TN 1996:4, TN 1997:20, TN 2002:5, TN 2006:20, TN 2007:8, TN 2008:6, TN 2009:14, TN 2010:4, TN 2010:10, TN 2012:8, TN 2014:6, TN 2014:10 sekä TN 2016:14, 2017:7 sekä 2018:7.

14. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1975 II 25 sohvakalustoa ei pidetty tekijänoikeuslaissa tarkoitettuna taideteollisuuden tuotteena, koska se muotoilunsa, rakenteensa ja verhoilunsa puolesta eikä kokonaisuutenaan olennaisella tavalla eronnut jo ennestään yleisesti kaupan olleista kalusteista. Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa TN 2006:9 huonekaluista tuoli ja rahi yhdessä nauttivat teossuojaa sekä yksittäisinä muotoilutaiteen merkkiteoksina että ryhmänä. Lausunnossa TN 2013:15 (äänestys) astiastot saivat suojaa sarjoina, tekijänoikeusneuvoston todetessa muotoilijan innovatiivisen ajattelun ilmenneen astiasarjan eri kappaleiden hallittuna, monikäyttöisyyden sallivana muotona sekä kappaleiden yhdisteltävyytenä. Lausunnossa TN 2016:1 todettiin, että korujen yhdistelmä eli korusarja voi kokonaisuutena ylittää teoskynnyksen, jos sarja ilmentää tekijänsä henkistä luomistyötä itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla.
15. Tekijänoikeusneuvoston lausunnoissa TN 2017:9 ja 2018:11 matto- ja ryyjykonseptit suunnittelu- ja toteutuskonsepteina eivät saaneet tekijänoikeus suojaa. Lausunnossa TN 2019:13 todettiin, että toiminta- ja suunnitteluperiaatteet eivät saaneet tekijänoikeudellista suojaa.

Analyysi ja johtopäätökset huvilamalliston tekijänoikeudesta

16. Tekijänoikeusneuvostolla on ollut käytössään huvilamalliston esittelykuvasto sekä rakennuksiin liittyvää valokuva- ja piirrosmateriaalia.
17. Vastauksena ensimmäiseen kysymykseen tekijänoikeusneuvosto toteaa, että huvilamallisto kokonaisuutena voi saada teossuojaa, mikäli malliston rakennusten muodostama, yhtenevä kokonaisuus voi saada itsenäisen ja omaperäisen ilmaisunsa ja sen luoman kokonaisvaikutelman kautta tekijänoikeudellista suojaa yksittäisten rakennusten lisäksi. Lausuntopyynnössä mainitun malliston huviloita ja saunamökkejä ovat 100-huvila muunnelmiseen A ja B, 80 A ja D, 70 B, E, C ja H, 50 A ja C, 30 A ja B, 25 A sauna, 25 D aitta, 25 E aitta, 25 G sauna, 15 A sauna, 15 B sauna sekä 15 C aitta. Saunoihin liittyy oleskelutila ja aittoihin kuuluu tulisija poikkeuksena pienin 15 C.
18. Kuten huviloiden, saunamökkien, saunojen ja aittojen pohjaratkaisuista ja käyttötarkoituksesta ilmenee, eivät malliston rakennukset ole suunniteltu

käytettäväksi yhdessä kaikkien toisten rakennusten kanssa yhtenä kokonaisuutena. Yhteiskäyttöisyys toteutuu käytännössä yksittäisissä huvila-, aitta-, sauna-, tai saunamökkiyhdistelmissä.

19. Huvilat, saunat, saunamökit ja aitta eivät tekijänoikeusneuvoston arvion mukaan muodosta yhdessä mallistona sellaista yksittäisistä rakennuksista erillistä kokonaisuutta, jossa rakennusten yhteensopivuus ja ilmaisun toisiaan täydentävyys yhtenä kokonaisuutena arvioiden ylittävät teoskynnyksen. Pitkemminkin yksittäisistä huviloista, saunamökeistä, saunoista ja aitoista käyvät yhteneväisesti ilmi alla mainitut, yhteneväiset suunnitteluperiaatteet ja tyyppipiirteet niiden konkreettisessa toteutuksessa.
20. Hakijan lausuntopyynnössä mainittujen ja lueteltujen tyyppipiirteiden 1-9 osalta tekijänoikeusneuvosto toteaa, että tekijänoikeus ei suojaa teoksen ideaa, periaatteita tai tietoja, vaan konkreettista ilmenemismuotoa, johon ne on teoksessa saatettu. Pitkät lasiset etu- ja takaseinät laajoine näkymineen, rakennustekniset ratkaisut, joilla estetään hirren painumisesta aiheutuvat ongelmat lasiseiniä käytettäessä, tasakattoisuuden vaikutelman luominen taulumaisin päädyin, sisätilojen suunnittelu mahdollisimman avaraksi tiloja yhdistämällä, rakennusten avautuminen ympäristön maisemaan ja luonnonvalon pääsy sisään, kiintokalusteiden sijoittelu kelluville sisäseinille, saunatilain sijoittelu lasiselle ulkoseinälle, liukuovien käyttö, takan sijoittaminen ikkunan ääreen sekä lasisen julkisivun korvattavuus puisella ovat ideoita, teknisiä ratkaisuja sekä suunnitteluperiaatteita, jotka eivät sellaisenaan saa tekijänoikeussuojaa.
21. Tekijänoikeusneuvoston harkinnan mukaan huvilamallisto yksittäisistä rakennuksista erillisenä kokonaisuutena ei ole ilmaisultaan niin itsenäinen ja omaperäinen ilmentäen tekijänsä vapaita ja luovia valintoja, että se yhdistelmänä ylittäisi teostasoon. Tekijänoikeus ei suojaa lausuntopyynnössä mainittuja suunnitteluperiaatteita sellaisenaan yksittäin tai yhdistelmänä.

Puheenjohtaja

Ulla-Maija Mylly

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Ulla-Maija Mylly (puheenjohtaja), Juli Mansnerus, Olli Pitkänen, Lottaliina Pokkinen, Anne Salomaa, Aku Toivonen, Tommi Nilsson, Antti Kotilainen, Timo Enroth, Maria Rehbinder, Tuula Hämäläinen, Riikka Tähtivuori ja Asko Metsola.